

ТАҚРИЗ

ба диссертатсияи Зафарзода Насима Зафаршо дар мавзуи «Мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсияи Зафарзода Насима Зафаршо дар мавзуи «Мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ пешниҳод шудааст, бо шиносномаи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мувофиқат мекунад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа мақом ва нақши ҳокимият барҷаста буда, таҳлил ва таҳқиқи он аз ҷиҳати илмӣ назариявӣ ҳеле муҳим аст. Мақом ва нақши ҳокимият аз нигоҳи олимону муҳаққиқон дар пешрафти тамоми соҳаҳои ҷомеа, аз ҷумла иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва сиёсӣ фарҳангӣ ҳеле назаррас мебошад. Дар низоми давлатдорӣ идоранамоӣ ва итоатнамоӣ яке аз принципҳои асосӣ ба ҳисоб рафта, ҳокимияти сиёсӣ дар амалӣ гардидани он мусоидат хоҳад кард.

Алоқамандӣ ва таъсири мутақобила дар миёни ҳокимияти сиёсӣ ва дигар соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, аз ҷумла сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ фарҳангӣ ба назар мерасад ва ҳокимият дар таъминоти додани ин ҷабҳаҳои ҳаёт метавонад мусоидат намояд. Рӯ ба бӯхрон овардани ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва сиёсӣ фарҳангии ҷомеа, метавонад тадриҷан нерумандии ҳокимиятро аз миён барад ва мавқеи ҳокимиятро дар раванди ҳаёти сиёсӣ заиф созад. Муайян сохтани нерумандии ҳокимият дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа, ифодакунандаи яке аз паҳлӯҳои мубрамии мавзӯ мебошад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон баъд аз пошхӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ ва сохибистиклол гардидан, демократикунонии ҳаёти сиёсии ҷомеаро яке аз ҳадафҳои асосии худ қарор додааст. Дар амалӣ гардидани ин ҳадаф мақом ва нақши ҳокимият ҳеле барҷаста буда, нерумандии ҳокимиятро дар демократикунонии институтҳои сиёсӣ сарфи назар намуд ғайриимкон аст. Дар раванди демократикунонии ҳаёти ҷомеа яке аз масъалаҳои, ки бисёр мураккабу ҳассос асту ба раванди демократикунонии ҷомеа таъсири манфӣ мерасонад, ин терроризм ва экстремизми динӣ сиёсӣ буда, дар мубориза бо ин паҳлӯҳои номатлуби аср нақши ҳокимият барҷаста мебошад. Дар таъмини суботи сиёсӣ ва шароити мусоид фароҳам овардан барои рушди инкишофи тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, самаранокии фаъолияти ҳокимияти сиёсӣ давлатӣ муҳим аст. Дар баробари ҳокимияти сиёсӣ давлатӣ дар раванди демократикунонии ҳаёти ҷомеа, инчунин мавҷуд будани масъулияти сиёсӣ,

шуури сиёсӣ ва маданияти сиёсии ҷомеа, шарт ва зарур мебошад, зеро оммаи мардум дар системаи сиёсии демократӣ ҳамчун манбаи ҳокимият эътироф карда мешавад.

Ҳамин тариқ, метавон қайд намуд, ки демократикунонии ҷомеа яке аз тамоюлҳои мебошад, ки имрӯз қисми зиёди давлатҳои ҷаҳонро дар худ фаро гирифтааст ва Ҷумҳурии Тоҷикистон низ яке аз субъектҳои он аст, ки дар ин самт барои дар амалии гардидаи ин ҳадафи худ кӯшиш менамояд. Равшани андохтан ба мақому нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа, метавонад дар тасдиқи мубрамияти мавзӯи таҳқиқшаванда мусоидат намояд.

Дар асоси навиҷони натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуқтаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навиҷониҳои илмие муаллиф дар заминаи омӯзиш ва пажӯҳиши мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа арзёбӣ гардидаанд. Дар раванди таҳлили мавзӯи муаллиф ҳокимиятро падидаи табиӣ ва иҷтимоӣ дониста, решаҳои табиӣ ва иҷтимоӣ доштани онро нишон додааст. Ҳамчунин алоқамандии ҳокимият бо дигар институтҳои сиёсиро равшан сохта, ҳокимиятро унсуре асосии давлати мебошад. Муаллиф дар таҳқиқи ин институтҳои демократӣ мақом ва нақши ҳокимиятро барҷаста арзёбӣ намуда, дар раванди демократикунонии ҷомеа сарфи назар намудани онро ғайриимкон мебинад.

Дар диссертатсия нуқтаҳои илмие пешниҳод гардида, қайд карда шудааст, ки аз нигоҳи илмие назариявӣ таҳлил намудани мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа муҳим буда, равшан соختани нерӯмандии он дар пешрафти тамоми соҳаҳои ҷомеа шарт ва зарур мебошад. Принсипи тақсими ҳокимият ва таъмини мустақилияти се шохҳои ҳокимият яке аз масъалаҳои муҳим дар системаи сиёсии демократӣ ба ҳисоб рафта, ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии онро таҳқиқ намудан муҳим аст. Зеро самаранокии фаъолияти ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа аз он вобаста мебошад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаи тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Муаллиф қайд менамояд, ки дар заминаи таҳқиқи мавзӯи ҳокимият маълум мегардад, ки саҳми олимони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин самт, хеле барҷаста буда, нақши олимони ватанӣ низ назаррас аст. Олимону муҳаққиқони хориҷӣ ва ватанӣ ҷойгоҳи ҳокимиятро дар низомии давлатдорӣ барҷаста мебинанд. Олимону муҳаққиқони хориҷию ватанӣ дар тақвият додани ҷанбаҳои илмие назариявии мавзӯи мазкур мусоидат кардаанд. Новобаста аз он ки масъалаи ҳокимият аз ҷониби олимони хориҷӣ ва ватанӣ мавриди таҳлил ва таҳқиқ қарор гирифтааст, масъалаи мазкур боз ҳам ниёз ба таҳлилу таҳқиқ дорад ва дар диссертатсия ба паҳлуҳои норавшани он бештар таваҷҷуҳ зоҳир гардидааст.

Муаллиф дар заминаи омӯзиш ва паҷуҳиши мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа чунин хулосабарорӣ ва пешниҳод менамояд, ки ҳокимият унсури асосии давлат ба ҳисоб рафта, мавҷудияту тавоноӣ ва таназзулбӣи давлатро метавон аз он вобаста донист. Давлат аз неруи ҳокимият истифода бурда, ҳуқуқҳои табиӣи инсонро ҳимоя мекунад. Новобаста аз он ки ҳокимият дар навъҳои гуногун, аз ҷумла оилавӣ, аристократӣ, автократӣ, олигархӣ, плутократӣ, теократӣ ва демократӣ зоҳир мегардад, вале ҷавҳари асосӣ ин ҳокимияти сиёсӣ ва давлатӣ мебошад. Самаранокию легитимӣ будани ҳокимият аз принсипи «тақсимои ҳокимият» ва таъмини мустақилияти се шохҳои ҳокимият - қонунбарор, иҷроия ва судӣ вобаста буда, дар заминаи таъмини мустақилияти се шохҳои ҳокимият як шохҳои ҳокимият метавонад дар ташаккулу инкишофбӣи шохҳои дигари ҳокимият мусоидат намояд. Таъсири мутақобиларо метавон дар миёни ҳокимият ва институтҳои демократӣ мушоҳида намуд. Институтҳои демократӣ дар раванди демократикунонии ҷомеа мусоидат менамоянд ва дар баробари ин ҳокимият метавонад дар ташаккулбӣи институтҳои демократӣ нақши муҳим бозад. Дар раванди демократикунонии ҷомеа неруи ҳокимиятро сарфи назар намудан ғайриимкон мебошад.

Дар диссертатсия муаллиф паҳлуҳои гуногуни масъалаи мазкурро таҳлил намуда, чунин пешниҳод менамояд, ки хусусияти демократӣ ва ё ғайридемократӣ пайдо намудани ҳокимияти сиёсӣ аз режими сиёсӣ вобаста буда, дар системаи сиёсии демократӣ институтҳои демократӣ ташаккул меёбанд ва халқ ба сифати манбаи ҳокимият эътироф гардида, раванди демократикунонии ҷомеа ба вучуд меояд. Дар низоми сиёсии демократӣ ҳокимият дар ташаккули давлати миллий нақши калидӣ бозида, мавҷудияту пояндагии давлати миллий аз ҳокимияти сиёсӣ вобаста мебошад. Дар ҳолати рӯ ба заволи овардани ҳокимияти сиёсӣ, эҳтимолияти маҳв гардидану аз харитаи сиёсии ҷаҳон барканор шудани давлати миллий ба вучуд хоҳад омад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсияи Зафарзода Насима Зафаршо дар ҳаҷми 174 саҳифаи матни ҷопӣ таълиф гардида, аз рӯйхати ихтисорот, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Дар муқаддимаи диссертатсия масъалаҳои муҳиммиати омӯзиши мавзӯ, объект, предмет, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот ифодаи худро пайдо намудаанд. Инчунин муқаддимаи диссертатсия ҷанбаҳои методологии таҳқиқот, наwgониҳои илмӣ, нуқтаҳои асосие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд, аҳамияти илмӣю амалии таҳқиқот, сатҳи татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот ва сохтори диссертатсияро дар худ фаро гирифтааст.

Боби якуми диссертатсия «Асосҳои илмию назариявӣ ва амалии ҳокимият дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа» аз ду зербоб иборат мебошад.

Зербоби аввали боби якум «Таҳлили назариявӣ методологии ҳокимият» фарогири ҷанбаҳои назариявӣ методологии омӯзиши ҳокимият буда, муаллиф дар заминаи таҳлили адабиёти илмӣ ҳокимиятро яке аз категорияҳои муҳими илми сиёсӣ арзёбӣ менамояд. Инсоният новобаста аз он ки дар қадом сатҳи инкишоф қарор дорад, муносибатҳо тавассути принципи идоранамоӣ ва итоатнамоӣ ба танзим дароварда хоҳанд шуд. Муносибатҳои сиёсии субъектҳои сиёсиро ҳокимият дар раванди сиёсӣ дар худ фаро гирифта, ба танзим мебарорад. Дар раванди идоранамоии ҷомеа ҳокимият аз методҳои боварқунонӣ, интиқоли иттилоот, ташвиқот ва маҷбурнамоӣ истифода бурда, тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеаро ба самти муайяни инкишоф сафарбар менамояд. Муаллиф дар таҳлили назариявӣ методологии ҳокимият аз ақидаҳои олимону муҳаққиқони хориҷию ватанӣ ба таври васеъ истифода бурда, ақидаҳои ҳудро асоснок намудааст.

Зербоби дуюми боби якум «Навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият» - ро дарбар гирифта, дар он навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият таҳлилу таҳқиқ карда шудаанд. Муаллиф ба вуҷуд омадани навъҳои гуногуни ҳокимиятро аз мураккаб гардидани ҳаёту муносибатҳои ҷомеа вобаста медонад. Дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа ҳокимият дар навъҳои гуногун: онлавлӣ, давлатӣ, сиёсӣ, аристократӣ, автократӣ, олигархӣ, плутократӣ, партократӣ, теократӣ, демократӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ зоҳир гардида, дар ташаккулу инкишоф додани тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти ҷомеа, аз ҷумла иқтисодиёи иҷтимоӣ ва сиёсӣ фарҳангӣ нақши муҳим бозидааст. Муаллиф дар зербоби мазкур ба ҳокимияти сиёсӣ ва давлатӣ бештар тавачҷуҳ зоҳир намуда, нақши онҳоро дар ҳаёти ҷомеаи инсонӣ қалбӣ донистааст. Ҳимояи талаботу манфиатҳои одамон ва пешгирӣ намудану ҳалли низоъҳо дар ҷомеа бе ҳокимияти сиёсӣ ва давлатӣ ғайриимкон медонад.

Боби дуюми диссертатсия «Тақсироти ҳокимият омилҳои муҳим дар системаи сиёсии демократӣ» аз ду зербоб иборат мебошад.

Зербоби якуми боби дуюм - «Ҳокимият падидаи муҳим дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа» ба яке аз падидаҳои муҳим, яъне ҳокимият, ки дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа нақши барҷаста дорад алоқаманд мебошад. Муаллиф дар зербоби мазкур қайд менамояд, ки дар фазои сиёсӣ ҳамеша метавон як тамоюлро мушоҳида намуд, яъне мубориза бурдан барои нигоҳ доштани ҳокимият ва мубориза барои ба даст овардани ҳокимият. Ин тамоюл дар дунёи сиёсат буд, ҳаст ва боқӣ хоҳад монд. Дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа мақом ва нақши ҳокимият барҷаста буда, ҳокимиятро аз сиёсат ва сиёсатро аз ҳокимият ҷудо намудан имконнопазир мебошад. Ҳокимият дар раванди сиёсӣ вазифаи батанзимдарориро иҷро намуда, муносибатҳои ҷомеа ва институтҳои сиёсиро ба танзим мебарорад. Дар раванди сиёсӣ омилҳои субъективӣ ва объективӣ мавҷуд буда, дар заминаи имконият ва

Боби якуми диссертатсия «Асосҳои илмӣ назариявӣ ва амалии ҳокимият дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа» аз ду зербоб иборат мебошад.

Зербоби аввали боби якум «Таҳлили назариявӣ методологии ҳокимият» фарогири ҷанбаҳои назариявӣ методологии омӯзиши ҳокимият буда, муаллиф дар заминаи таҳлили адабиёти илмӣ ҳокимиятро яке аз категорияҳои муҳими илмӣ сиёсӣ арзёбӣ менамояд. Инсоният новобаста аз он ки дар кадом сатҳи инкишоф қарор дорад, муносибатҳо тавассути принципи идоранамоӣ ва итоатнамоӣ ба танзим дароварда хоҳанд шуд. Муносибатҳои сиёсии субъектҳои сиёсиро ҳокимият дар раванди сиёсӣ дар худ фаро гирифта, ба танзим мебарорад. Дар раванди идоранамоии ҷомеа ҳокимият аз методҳои боваркунонӣ, интиқоли иттилоот, ташвиқот ва маҷбурнамоӣ истифода бурда, тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеаро ба самти муайяни инкишоф сафарбар менамояд. Муаллиф дар таҳлили назариявӣ методологии ҳокимият аз ақидаҳои олимону муҳаққиқони хориҷию ватанӣ ба таври васеъ истифода бурда, ақидаҳои худро асоснок намудааст.

Зербоби дуюми боби якум «Навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият» - ро дарбар гирифта, дар он навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият таҳлилу таҳқиқ карда шудаанд. Муаллиф ба вучуд омадани навъҳои гуногуни ҳокимиятро аз мураккаб гардидани ҳаёту муносибатҳои ҷомеа вобаста медонад. Дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа ҳокимият дар навъҳои гуногун: оилавӣ, давлатӣ, сиёсӣ, аристократӣ, автократӣ, олигархӣ, плутократӣ, партократӣ, теократӣ, демократӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ зоҳир гардида, дар ташаккули инкишоф додани тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти ҷомеа, аз ҷумла иқтисодиёи иҷтимоӣ ва сиёсӣ фарҳангӣ нақши муҳим бозидааст. Муаллиф дар зербоби мазкур ба ҳокимияти сиёсӣ ва давлатӣ бештар тавачҷуҳ зоҳир намуда, нақши онҳоро дар ҳаёти ҷомеаи инсонӣ қалбӣ донистааст. Ҷимояи талаботу манфиатҳои одамон ва пешгирӣ намудану ҳалли низоъҳоро дар ҷомеа бе ҳокимияти сиёсӣ ва давлатӣ ғайримمкон медонад.

Боби дуюми диссертатсия «Тақсимооти ҳокимият омили муҳим дар системаи сиёсии демократӣ» аз ду зербоб иборат мебошад.

Зербоби якуми боби дуюм - «Ҳокимият падидаи муҳим дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа» ба яке аз падидаҳои муҳим, яъне ҳокимият, ки дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа нақши барҷаста дорад алоқаманд мебошад. Муаллиф дар зербоби мазкур қайд менамояд, ки дар фазои сиёсӣ ҳамеша метавон як тамоюлро мушоҳида намуд, яъне мубориза бурдан барои нигоҳ доштани ҳокимият ва мубориза барои ба даст овардани ҳокимият. Ин тамоюл дар дунёи сиёсат буд, ҳаст ва боқӣ хоҳад монд. Дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа мақом ва нақши ҳокимият барҷаста буда, ҳокимиятро аз сиёсат ва сиёсатро аз ҳокимият ҷудо намудан имконнопазир мебошад. Ҳокимият дар раванди сиёсӣ вазифаи батанзимдарориро иҷро намуда, муносибатҳои ҷомеа ва институтҳои сиёсиро ба танзим мебарорад. Дар раванди сиёсӣ омилҳои субъективӣ ва объективӣ мавҷуд буда, дар заминаи имконият ва

қобилият ин ва ё он шахс метавонад соҳиби ҳокимият гардад. Ҳокимият дар раванди сиёсӣ аз манбаҳои моддӣ ва зехнӣ истифода бурда, дар ташаккул ва инкишоф додани ҳаёти иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва сиёсӣ фарҳангӣ мусоидат менамояд. Муаллиф дар раванди сиёсӣ мавҷудияти ҳокимиятро муҳим дониста, раванди ҳаёти сиёсӣ чомеаро бе ҳокимият имконнопазир медонад.

Зербоби дуюми боби дуом - «Тақсимои ҳокимият ва самаранокии он дар системаи сиёсӣ демократӣ». «Тақсимои ҳокимият» принципи асосӣ дар системаи сиёсӣ демократӣ ба ҳисоб рафта, самаранокии фаъолияти ҳокимият аз он вобаста мебошад. Таърихи пайдоиши назарияи «тақсимои ҳокимият» хеле қадим буда, ханӯз мутафаккирон дар аҳди қадим оид ба масъалаи мазкур ибрози андеша намуда буданд. Омилиҳое, ки дар ташаккул ва инкишофёбии назарияи «тақсимои ҳокимият» мусоидат намудаанд, ин мураккаб гардидани низоми давлатдорӣ, рӯ ба ташаккулу инкишоф овардани шуури сиёсӣ чомеа мебошад. Ҳамчунин яке аз масъалаҳое, ки дар инкишофи назарияи «тақсимои ҳокимият» мусоидат намуд, ин авҷ гирифтани раванди демократикунонии тамоми соҳаҳои ҳаёти чомеа дар замони нав аст. Ташаккул ва инкишофёбии принципи «тақсимои ҳокимият» аз мустақилияти се шохҳои ҳокимияти давлатӣ – қонунбарор, иҷроия ва судӣ вобаста мебошад. Легитимӣ будани ҳокимият яке аз масъалаҳои муҳим дар низоми давлатдорӣ ба ҳисоб рафта, принципи «тақсимои ҳокимият» дар ин самт нақши муҳим мебозад. Муаллиф принципи «тақсимои ҳокимият» ва легитимӣ будани ҳокимиятро аз ҳам вобаста дониста, қайд менамояд, ки яке дар ҳифзу ташаккул ва инкишофёбии дигаре мусоидат хоҳад кард.

Боби сеюми диссертатсия «Ҳокимият унсурҳои муҳим дар раванди демократикунонии ҳаёти сиёсӣ Тоҷикистон» аз ду зербоб иборат мебошад.

Зербоби якуми боби сеюм «Нақши ҳокимият дар ташаккули институтҳои демократӣ» яке аз масъалаҳои муҳим дар раванди демократикунонии чомеа мебошад. Муаллиф демократикунонии чомеаро, бе институтҳои демократӣ ғайриимкон медонад. Дар системаи сиёсӣ демократӣ ҳокимият ҳамчун институти муҳими демократӣ амал намуда, дар доираи Конститутсия фаъолият карда, дар ташаккул додани институтҳои демократӣ ёрии амалӣ мерасонад. Давлат институти муҳим дар системаи сиёсӣ чомеа буда, дар низоми демократӣ бо истифода аз неруи ҳокимият дар ташаккулёбии институтҳои демократӣ мусоидат менамояд. Яъне давлат фазаи озоду солим ва созандаро дар системаи сиёсӣ чомеа ба вуҷуд оварда, институтҳои демократӣ дар он фаъолият намуда, ташаккул хоҳанд ёфт. Дар чомеаи демократӣ ҳизбҳои сиёсӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ созмону ҳаракатҳои ҳалафҳои сиёсидошта ва инчунин воситаҳои ахбори омма ҳамчун институтҳои демократӣ фаъолият намуда, дар раванди демократикунонии чомеа нақши муҳим мебозанд.

Зербоби дуюми боби сеюм «Ҳокимият падидаи муҳим дар раванди демократикунории ҳаёти сиёсии Тоҷикистон». Нақши ҳокимият дар раванди демократикунории ҳаёти сиёсии Тоҷикистон хеле назаррас буда, баъд аз пошхӯрдани Иттиҳоди Шуравӣ ва соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи мазкур ба яке аз падидаҳои муҳим дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа табдил пазируфт. Дар ин раванди сиёсӣ демократикунории ҷомеа барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун сиёсати меҳварӣ қарор гирифта, давлат дар ин самт барои таппакул ва инкишоф додани институтҳои демократӣ шароит фароҳам овардааст. Демократикунории ҷомеа раванди дуру дарозест, ки онро наметавон дар муддати кӯтоҳ амалӣ сохт. Зеро дар раванди демократикунории ҷомеа фаъол будани институтҳои демократӣ ва маърифати баланди сиёсӣ доштани халқ муҳим мебошад. Ба ақидаи муаллиф новобаста аз он ки соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон ва рӯ ба демократикунории ҷомеа овардан чандон таърихи тӯлонӣ надорад, вале муваффақиятҳо дар ин самт хеле назаррас мебошанд.

Ҳамин тариқ, метавон оид ба мазмуну муҳтавои диссертатсияи мазкур чунин натиҷагирӣ намуд, ки хулосаву тавсияҳое, ки аз ҷониби муаллиф пешниҳод шудаанд, аҳамияти илмӣ назариявӣ ва амалӣ доранд ва метавонанд дар раванди демократикунории ҷомеа саҳмгузор бошанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии диссертатсия дар он ифода меёбад, ки аз он метавон дар раванди таҳлили ҷанбаҳои илмӣ назариявӣ ва амалии ҳокимият истифода бурд. Дар навиштани рисолаи илмӣ, китобҳои дарсӣ, курси лексияҳо, воситаҳои таълимӣ ва гузаронидани дарсҳои сиёсатшиносӣ метавон истифода намуд. Дар раванди сиёсӣ аз тавсияҳои илмӣ назариявии муаллиф мақомотҳои ҳокимияти давлатӣ низ метавонанд истифода намојанд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳо ва дастовардҳои таҳқиқот дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва дигар маҷаллаҳои илмӣ ифодаи худро пайдо намудаанд.

I. Мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Мақом ва нақши ҳокимияти давлатӣ дар раванди демократикунории ҷомеа. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. Қисми 2. – 2017. - №2/4. - С. 293-296. ISSN 2413-5151

2. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Ҳокимият ҳамчун падидаи муҳим дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа [Матн] / Н.З. Зафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - 2018. - №2. - С. 295-300. ISSN 2413-5151

3. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. Қисми 1. - 2019. - №4. - С. 305-310. ISSN 2413-5151

4. Зафарзода, Н.З. Истиқлолият падидаи муҳим дар пешрафти ҳаёти сиёсии ҷомеа. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Идоракунии давлатӣ. Маҷаллаи илмҳои сиёсии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. - 2024 - №3 (68). - С. 459-465. ISSN 2664-0651 (Print) ISSN 2709- 8567 (Online)

II. Маърӯзаҳои илмӣ дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва мақолаҳои илмӣ дар нашрияҳои дигар

5. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Нақши ҳокимияти сиёсӣ дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Нақши институтҳои сиёсӣ дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ: Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (ш. Душанбе, 12 декабри соли 2018). - Душанбе, 2018. - С. 298-307.

6. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Нақши таълимоти либералӣ дар ҷомеаи демократӣ. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Масъалаҳои актуалии равандҳои сиёсии Тоҷикистон (маҷмуи мақолаҳои илмӣ-тадқиқотӣ). Қисми VII. - Душанбе, 2019. - С. 99-104.

7. Зафарзода, Н.З. Ҳокимияти легитимӣ асоси суботи сиёсӣ дар раванди ҳаёти ҷомеа [Матн] / Н.З. Зафарзода // Нақши маориф дар мубориза бо ифротгарии сиёсӣ ва терроризм: Маводи конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 22 феввали соли 2022). - Душанбе, 2022. - С. 382-391.

8. Муҳабатов, А. Зафарзода, Н.З. Ҳокимият унсuri муҳим дар ташаккули институтҳои сиёсӣ. [Матн] / А. Муҳабатов, Н.З. Зафарзода // Шабакаҳои иҷтимоии интернетӣ ҳамчун таҳдиди воқеӣ ба амнияти миллии: Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ - назариявӣ (ш. Душанбе, 29-уми ноябри соли 2022). - Душанбе, 2022. - С. 47-53.

9. Зафарзода, Н.З. Модернизатсияи сиёсӣ таҷассумкунандаи инкишофи ҳаёти ҷомеа. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Роҳҳои пешгирии экстремизм ва терроризм дар шароити имрӯза: Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ назариявӣ (ш. Душанбе, 9 - уми октябри соли 2024). - Душанбе, 2025. - С. 231-236.

Мутобикати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсия ва автореферати Зафарзода Насима Зафаршо ба талабот ва муқаррароти Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ, ки бо қарори Раёсати Олии Аттестатсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ гардидааст, мутобикат менамоянд. Муаллифи рисола мавзӯи таҳқиқотиро дар асоси маводи илмӣ ва сарчашмаҳои мӯтамад

Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295) тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмӣ сиёсӣ аз рӯи ихтисоси номбаршуда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илмҳои сиёсӣ, дотсент
ректор Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба
номи М. Назаршоев

Комилбек Амид Ёрбек

Имзои Комилбек А.Ё.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори ва
корҳои махсуси Донишгоҳи давлатии
Хоруғ ба номи М.Назаршоев

Саидрахмонов Н.С.

28.03.2026

Суроға: 736000, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хоруғ, кӯчаи Ш.Шохтемур 109
Тел.: (+992) 835222248
E-mail: info@khogu.tj